Тасымалдауды ұйымдастыру кезінде көлік түрін таңдау

Көлік түрін таңдау логистиканың міндеттерімен өзара байланыста шешіледі: қоймадағы қорлардың оңтайлы деңгейін құру және қолдау; көлік ыдысының түрін таңдау; көлік құралдарының қозғалыс маршруттарын құру және т. б. ,

Көлік құралдарын таңдауға келесі жағдайлар әсер етеді:

- жүктің сипаты (салмағы, көлемі, консистенциясы);
- жөнелтілетін партиялар саны;
- Тапсырыс берушіге жүкті жеткізудің жеделдігі;
- ауа-райы, климаттық және маусымдық жағдайларды ескере отырып, жөнелту және межелі пункттердің орналасқан жері;
- жүк тасымалданатын қашықтық; жүктің құндылығы;
- жөнелту және жеткізу нүктелерінің көлік коммуникацияларына жақындығы.

Көбінесе логистикалық тапсырмаларды көлікпен қамтамасыз ету әдістері келесі критерийлер бойынша бағаланады:

1. Тасымалдау шығындарының минимумы (тасымалдаудың минималды құны немесе көлік қызметтерінің минималды тарифтері).

2. Жолдағы тауардың ең аз уақыты (жеткізудің ең аз уақыты).

3. Уақтылы жеткізілмеу қаупінің минимумы (тасымалдау сенімділігі).

4. Көліктің максималды тасымалдау қабілеті (қажетті жүк көлемін тасымалдау мүмкіндігі).

5. Кез келген уақытта тасымалдауға дайындық және әртүрлі жағдайларда тасымалдауды қамтамасыз ету мүмкіндігі (Көлік қызметтерінің қол жетімділігі, олардың ауа-райынан, Климаттық, уақыттық және кеңістіктік сипаттамалардан тәуелсіздігі).

6. Тасымалдау кезінде жүктердің ең аз шығыны (тауардың сақталуы, оны тасымалдау және қайта тиеу операциялары кезінде шығындардан, бүлінуден, зақымданудан және ұрланудан қорғау).

Кейбір жағдайларда жүк иесі тауарды тасымалдау әдісін таңдағанда, ол үшін ең маңызды критерийге назар аударады.

Шығындарды бағалау тек тасымалдау шығындарын есептеу үшін ғана емес, барлық критерийлер үшін мүмкін - тасымалдау кезінде жүктің болжамды шығындарынан, көлік қызметтерінің жеткіліксіздігінен немесе тасымалдау қуатының жеткіліксіздігінен және т. б. залалды бағалауға болады.

Мұндай қарау бір көрсеткішті көлікпен қамтамасыз ету әдісін таңдау критерийі ретінде бөлуге әкеледі, атап айтқанда тауарды жеткізуге байланысты шығындар.

Шығындар деңгейіне логистикалық тізбектің жекелеген буындарының жұмысы шығындардың толық сомасы минималды болатындай етіп реттелген кезде толық құн тұжырымдамасына (Total Cost Concept) сәйкес ескеру қажет көптеген факторлар әсер етеді.

Бұл жағдайда тасымалдаудың төмен сенімділігі-бұл тауардың жоспарланған мерзімге кешігіп келген уақыты ғана емес, сонымен қатар компоненттердің болмауына байланысты зауыттың негізгі конвейеренің тоқтап қалуынан болатын залал, бәсекелестерден кейін тауармен нарыққа шығуына байланысты залал, пайдалы келісімшарттың бұзылуына байланысты залал және т. б.

Жеткізудің толық құнына әсер ететін факторлар ретінде жеткізудің сенімділігі, жүктің қауіпсіздігі, Көлік қызметтерінің қол жетімділігі және басқалары қарастырылады.

Көлікпен қамтамасыз ету әдісін таңдауға әсер ететін факторлардың ішінде, аталғандардан басқа, мыналар қарастырылады:

1. Тасымалдаушының қаржылық тұрақтылығы.

2. Экспедициялық қызмет көрсету, жинақтау және жүкті жеткізу бойынша қосымша қызметтердің болуы.

3. Көлік бағыттарының икемділігі.

4. Жолда жүкті қайта бағыттау мүмкіндігі.

5. Көлік жұмысының жүйелілігі.

6. Тасымалдаушы персоналының біліктілігі.

7. Байланыс құралдарының көмегімен жолдағы тауардың қозғалысын бақылау. 8. Тарифтік тасымалдау схемаларының икемділігі.

9. Жеткізуге өтінім беру тәртібі.

10. Көлік қызметтерінің сапасы.

11. Көлік құралдарының тұрақтылығы.

Тасымалдаушыны таңдау кезінде әрбір нақты компания ескеретін факторлардың тізімі айтарлықтай өзгеруі мүмкін және бірнеше ондаған позицияларды қамтуы мүмкін.

Көп өлшемді таңдау мәселесін шешудің кең таралған әдісі ең маңызды индикатордың бірін таңдау және қалған критерийлерге шектеулер мәртебесін беру мәселелерді шешу шарттары.

Логистикаға қатысты бұл мақсатты функция ретінде ең төменгі көлік тарифтері бойынша жеткізу әдісін таңдауды білдіруі мүмкін, бірақ жүктің келу мерзімі белгіленген уақыттан кешіктірілмей және тасымалдаушының тасымалданатын тауардың қауіпсіздігі үшін толық жауапкершілігі шартымен.

Мақсатты функция мен таңдалған шектеулердің тұжырымдамалары тасымалдау шарттары мен менеджерлердің қалауына байланысты өзгеруі мүмкін.

Белгілі бір тасымалдау үшін оңтайлы көлік түрін таңдауда әр түрлі көлік түрлерінің (автомобиль, теміржол, теңіз, ішкі су, әуе және құбыр)тән ерекшеліктері туралы ақпарат негіз болады.

Көліктің әртүрлі түрлерінің өзіндік ерекшеліктері оларды мақсатқа сай пайдалану салаларын анықтайды.

Көліктің белгілі бір түрімен жүктерді тасымалдаудың экономикалық көрсеткіштері көптеген факторларға байланысты: жүк түрі, тасымалдау мөлшері мен шарттары, кірме жолдардың болуы мен ұзындығы, жүк

операцияларын Автоматтандыру және механикаландыру дәрежесі, жылжымалы құрамның жүк көтергіштігін пайдалану мүмкіндіктері, қоймалардың болуы мен орналасуы және т. б.

Қалыпты жағдайда жүк тасымалы үшін көлік түрлерін орынды пайдаланудың келесі бағыттарын анықтауға болады.

Теміржол көлігі *– жаппай жүктерді (көмір, кен, қара және түсті металдар, орман және құрылыс жүктері, минералды тыңайтқыштар және т.б.) алыс және орта қашықтыққа (әсіресе ендік бағытта), ал кірме жолдары бар кәсіпорындар арасында салыстырмалы түрде қысқа қашықтыққа тасымалдау. Жүктердің жаппай ағындары кезінде корреспондент кәсіпорындар арасында темір жол кірме жолдарының болуы темір жол көлігін тиімді пайдалану салаларын едәуір кеңейтеді, кірме жолдар болған кезде тіпті жеңіл жүк айналымы кезінде де (35-40 мыңнан аз) орынды болады. т жылына)*.

Теңіз көлігі *- сауда байланыстарын қолдайтын елдерге экспорт және импорт бойынша жүктерді жеткізу, шетелдік жалдаушылардың жүктерін тасымалдау және үлкен және кіші каботажда тасымалдау үшін шетелде жүзумен байланысты тасымалдаулар*.

Өзен көлігі *- көліктің басқа түрлері жоқ аудандарда, сондай-ақ сол өзен жолдарында орналасқан өндіріс және тұтыну пункттері арасында тасымалдау; көліктің бір түрімен тасымалдаумен салыстырғанда тиімдірек бағыттарда аралас қатынастарда тасымалдау*.

Автомобиль көлігі *- өнеркәсіптік орталықтарда, елді мекендерде және ауыл шаруашылығы аудандарында жүктерді тасымалдау, жүктерді магистральдық көлікке жеткізу және оларды магистральдық көліктің межелі пункттерінен алушыларға жеткізу; көлік түрлері арасында байланыс болмаған кезде өндіріс пункттерінен тұтыну пункттеріне тасымалдау, экономикалық орындылығы шегінде тез бұзылатын және басқа да жүктерді тасымалдау, контейнерлердегі тораптар ішінде тасымалдау және шағын жөнелтілімдер*.

Әуе көлігі *- өнеркәсіп орталықтары мен солтүстік аудандарға көкөністерді, жемістерді және басқа да тез бұзылатын өнімдерді, сондай-ақ бағалы жүктер мен поштаны жеткізу*.

Құбыр көлігі *- ірі кен орындарынан мұнай мен газды айдау, тұрақты және тұрақты жүк ағындары кезінде мұнай айдау өнімдерін жылжыту*.

Тасымалдау кезінде көлік түрлерінің өзара іс-қимылына байланысты міндеттерді шешу логистикалық принциптерге негізделуі және ықтималдық-анықталмаған факторларды ескеруі тиіс.

Ақпаратты қатаң түрде ұсынатын көптеген әдістердің айтарлықтай кемшіліктері бар. Олар көлік жүйелерінің нақты ықтималдық заңдылықтарын функционалдық тәуелділіктермен ауыстыруды қамтиды. Мұндай әдістердің көмегімен әдетте жұмыс технологиясындағы, техниканың күйіндегі, жүк ағындарының құрылымындағы, болжамдардың дәлдігіндегі және т. б. нақты

әлемдегі өзгерістерге тәуелсіз бір шешім қабылданады, сондықтан мұндай шешімдер енді мамандарды қанағаттандыра алмайды.

Көлік процестерінің, құбылыстардың, факторлардың ықтималды-анықталмаған сипатын елемеу "тар" жерлерді дұрыс анықтамауға және нәтижесінде ұсынылатын іс-шаралардың тиімділігінің төмендеуіне әкелуі мүмкін.

Дәл осындай кемшілік тасымалдау процесінің ықтималды-анықталмаған факторларын есепке алмай жүргізілетін өткізу және тасымалдау қабілеттілігінің перспективалық есептеулерін жүзеге асыру кезінде көрінуі мүмкін. Барлық уақыт деңгейлері үшін жүк ағындарын талдау мен болжаудың сенімді жүйесі өте маңызды. Бұл мәселені шешу үшін болжамдардағы қате есептеулер шешім қабылдаудың барлық деңгейлеріне әсер ететінін және олар неғұрлым кеш жойылса, көлік пен клиенттерге соғұрлым қымбатқа түсетінін ескере отырып, болжаудың заманауи әдістерін қолдану қажет, сондықтан болжамдарды инженерлік қызметте шығармашылықпен қолдана білу өте маңызды міндет болып табылады.

Аралас тасымалдауды ұйымдастыруда көліктің негізгі түрін анықтауда алты негізгі фактор бар:

1. жеткізу уақыты;
2. тасымалдау шығындары;
3. жүкті жеткізу кестесін сақтаудың сенімділігі;
4. жөнелту жиілігі;
5. әр түрлі жүктерді тасымалдау мүмкіндігі;
6. жүктерді аумақтың кез келген жеріне жеткізу мүмкіндігі.

Жасалған таңдаудың дұрыстығы көліктің әртүрлі түрлеріндегі барлық шығындарды ескере отырып, техникалық-экономикалық есептеулермен расталуы керек.

Фактор / Вид транспорта	Время доставки	Частота отправления груза	Надежность соблюдения графика доставки	Способность перевозить разные грузы	Способность доставки груза в любую точку	Стоимость перевозки
ЖТ	3	4	3	2	2	3
МТ и РТ	4	5	4	1	4	1
АТ	2	2	2	3	1	4
ТТ	5	1	1	5	5	2
ВТ	1	3	5	4	3	5

1 – ең жақсы мән.